

IJTIMOIIY TARMOQLARDA DINIY AXBAROT ISTE'TEMOL MADANIYATINING TARBIYALASHNING ZARURIYATI

SHDPI Ijtimoiy fanlar kafedrasi o'qituvchisi

Azamova Sitara Aynanovna

SHDPI tarix yo'nalishi 2-kurs talabasi

Xaydarova Shalola Ibragim qizi

***Annotatsiya.** Mazkur maqolamda ijtimoiy tarmoqlarda diniy axbarot iste'mol madaniyatini tarbiyalash zaruriyati, uning jamiyatdagi roli va ahamiyati tahlil qilinadi. Axbarot iste'mol madaniyatining asosiy tamoyillari, ijtimoiy tarmoqlar orqali diniy axbarotning tarqalish jaroyoni, uning ijobiy va salbiy ta'sir omillari ko'rib chiqiladi. Tadqiqot davomida ishonchli diniy manbalardan foydalanish, axbarotning haqiqiylikini tekshirish va uni tahlil qilish ko'nikmalarini shakllantirish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan.*

SHuningdek, yosh avlodni tarbiyalash va ularning ma'naviy -ma'rifiy immunitetini kuchaytish hamda ijtimoiy tarmoqlardan maqsadli va samarali foydalanish yo'llari yoritilgan.

***Kalit so'zlar:** Globalizatsiya, axbarot, ijtimoiy tarmoq, ekstremistik, terroristik, media ta'lim, internet, virtual.*

Globalizatsiya va axbarot texnologiyalari davrida ijtimoiy tarmoqlar inson hayotining ajralmas qismiga aylangan. Ushbu platformalar axborat uzatish va tarqatish vositasi sifatida nafaqat ijtimoiy madaniy, balki, diniy ma'rifiy sohalarga katta ta'sir ko'rsatmoqda. Ijtimoiy tarmoqlarda tarqaladigan diniy axbarot ko'pincha insonlarning dunyoqarashi, e'tiqod va qadryatlariga bevosita ta'sir ko'rsatadi.[1]

Hozirgi kunda jamiyatimizda milliy va diniy qadryatlar uyg'unligiga erishish, diniy bag'rikenglik hamda millatlararo totuvlikni ta'minlash, diniy ekstremistik va terroristik buzg'unchi g'oyalarga qarshi yoshlarda mafkuraviy immunitetni

shallantirish, ular qalbida obodlik, bunyodkorlik kabi ulugʻvor tuygʻularni uygʻotish davr talabiga aylanmoqda. Prezidentimiz SHavkat Mirziyoyev 2017-yil 15- iyunda “ijtimoiy barqarorlikni taʼminlash, muqaddas dinimizning sofligini asrash -davr talabi” mavzusidagi soʻzlagan nutqida taʼkidlaganidek, “Bugungi kunda ijtimoiy madaniy muhitni va aholi turmush sharoitini yaxshilash, yoshlarni turli ekstremistik oqimlar taʼsiridan asrash masalasi barchamiz uchun eng asosiy masala boʻlib turibdi .[5]

Dunyoda yuz berayotgan globallashuv jarayonlari, turli axbarot xurujlari va mafkuraviy tahdidlar bizni hamisha ogoh boʻlishga undamoqda. Ana shunday shiddatli bir davrda mamlakatimizda ijtimoiy -diniy muhitni sogʻlomlashtirish, maʼnaviy marifiy ishlarni jadallashtirish, ajdodlarimiz merosini oʻrganish va tadqiq etish bugungi kunning dolzarb muomalaridan biriga aylandi.[1] Bugungi kunda yoshlarimiz nafaqat oʻquv dargohlarda, radio- televideniya, matbuot, Internet kabi vositalar orqali rang - barang axbarot va maʼlumotlar olmoqda. Jahon axbaroti kengayib borayotgan shunday bir sharoitda bolalarimizning ongini faqat oʻrab chirmab, uni oʻqima, buni koʻrma , deb bir tomondan tarbiya berish ularning atrofini temir devor bilan oʻrab olish, hech shubhasz zamonning talabiga ham, bizning ezgu maqsad - muddoalarga ham toʻgʻri kelmaydi.[2]Media taʼlim, axbarot maʼnaviy , lingvistik xavfsizlikni rivojlantirish, mualliflarning fikricha, bugungi kunda eng muhimlardan biriga aylanib borayotgan, yangi agressiv, madaniy va axbarot makonida tahsil olayotgan yoshlarning fuqarolik kamolatiga va shakllanishiga yordam beradi.

Zamonaviy oʻquv jarayoni shaxsiy rivojlanishning quyidagi yoʻnalishlarini belgilaydigan

- Sport va dam olish
- Ijtimoiy ;
- Umumiy madaniy ;
- Umumiy intellektual;
- Maʼnaviy -axloqiy.

Demak, jamiyat hayotining axbarotlashuvining ushbu sohalarida shaxs rivojlanishiga ta'sini ko'rib chiqish maqsadga muvofiqdir. Ayni paytda, dunyoviy va diniy bilimlarning diniy sayozligi, sof diniy tushunchalarning asl mazmunini bilmaslik ham diniy mutassiblik g'oyalarining tarqalishiga sabab bo'lishi mumkin. Bu jarayonning eng xatarli jihati dinni siyosiy lashtirish vositasida hokimyatga intilish, dindan odamlar orasiga nifoq solish, qo'poruvchilik ishlarini amalga oshirish va g'arazli niyatlarni amalga oshirish va g'arazli manfaatlarini ro'yobga chiqarishda foydalanishga urinishlarda nomoyon bo'lmoqda.[6].

Mutaxassislar fikriga ko'ra, bugungi kunda jamiyatda aynan axbarotni olish, unga yo'l topish sohasida keskin bo'linish, tabaqalashuv sodir bo'lmoqda. Yoshlar o'zining harakatchanligi va yangilikka intiluvchanligi hamda bo'sh vaqt resurisiga ega ekanligi tufayli yuqori darajada kommunikativ faollik ko'rsatadi ularga xos bunday xususiyatlar salbiy oqibatlarini ham keltirib chiqarishi ham mumkin. Iqtisodiy, siyosiy, ma'naviy- ma'rifiy va boshqa sohalaridagi axbarotlar ta'sirlashuvi ijtimoiy hayotning mazmunan boyishi, takomillashuvining muhim omili hisoblanadi. SHu nuqtai nazardan qaraganda, bugungi kunda axbarot almashinuvi insoniyat taraqqiyotining muhim shartiga aylandi deyish mumkin. Axbarot iste'moli ijtimoiy, aniqrog'i ma'naviy ehtiyojlarini qondirishga qaratilgan hodisadir.[4]. I.Karimov ta'kidlaganlaridek, "bu borada ishni to'g'ri tashkil etish uchun internet tizimidan samarali va oqilono foydalanish, uni o'zimizni ma'lumotlar bilan to'ldirish kerak bizning zaif tomonimiz shundaki, Internetda O'zbekiston bilan bog'liq ma'lumotlar juda kam. Nega deganda, bizda bu jarayoning texnikasi va texnologiyasi talab darajasida emas. Milliy qadryatimiz, tarix va merosimiz, bugungi fan va adabiyotimizning eng yaxshi namunalarini Internetga kiritishimiz dasturi ishlab chiqilmagan"[2]

Manbalarda ijtimoiy tarmoq- odamlarning muloqot qilish, o'xshash qiziqishlari yuzasidan boshqa odamlar bilan ijtimoiy munosabatni yaratish uchun foydalanilgan onlayn platforma deb ta'rif berilgan. Dastlab ikki kishi o'rtasida ma'lumot almashish uchun yaratilgan elektron ma'lumot almashinuvi keyinchalik guruhlar o'rtasidagi muloqot vositasiga aylandi. Ijtimoiy tarmoqlar haqida ilk

bora o`z tasavvurlarini bayon qilgan olimlar R.Solomanoff va A.Rapoport o`rgan asr o`rtalarida muloqotning virtual ko`rinishi haqida o`z fikrlarini bayon qilishgan. Vengriyalik mutaxassislar P. Erdos va A.Renilar ijtimoiy tarmoqlarni shakllantirish borasidagi aytib o`tishgan. Bugungi kunda mashhur bo`lgan ijtimoiy tarmoqlarda o`z sahifasiga ega bo`lmagan insonni topish qiyin. Ayniqsa bu holatning yoshlar orasida ko`rish mumkin. Ma`lumotlarga qaraganda dunyo yoshlari, jumladan mamlakatimizda o`sib kelayotgan yosh avlod asosiy vaqtning 50% foizi virtual muloqotga sarflamoqda. Gap shundaki ko`pchilik yoshlar o`z hayotini ijtimoiy tarmoqlarsiz tasavvur qila olmaydilar.[3]

XXI asrda davlatimizning ravnaqi, uning kuchi hamda salohiyati ko`pincha xalq ma`naviyatining yuksakligiga va pokligiga va yoshlarimizning intellektual savodxonligiga, ular ongi, ichki dunyosi va qalbida milliy g`oyalarning rivojlanganligi bilan chambarchas bo`g`liqdir. Bunda esa internet tizimining ijtimoiy tarmog`idan tarqaloyotgan turli xil g`oyalarga qarshi mafkuraviy immunitetning nechog`lik shakllanishiga bevosita aloqadordir.

Ijtimoiy tarmoqlarda diniy axborot is`temol madaniyatini shakllantirish zamonamizning dolzarb muomolarida birdir. Ushbu madaniyatning rivojlantirilishi, avvalo insonlarning axbarotga bo`lgan tanqidiy munosabatini shallantirish, diniy bilimlarni chuqurroq o`rganishi va ijtimoiy tarmoqlardan ma`sulyatli foydalanishi kerak. SHuningdek, ijtimoiy tarmoqlarda diniy axbarot iste`moli ko`pincha noto`g`ri yoki buzilgan ma`lumotlarning tarqalishiga olib kelishi mumkin. Bu esa jamiyatda ziddiyatlar va ekstremistik kayfiyatlarining kuchayishiga sabab bo`ladi. Shu sababli, axborotning to`g`riligini tekshirish, ishonchli manbalardan foydalanish maqsadga muvofiqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. Abdurahmanov, A. "Ma`naviy asoslari". Toshkent : 2020.
2. Islom Karimov . Yuksak ma`naviyat yengilmas kuch". Toshkent "Ma`naviyat" 2016.
3. I.A. Karimov "Yuksak ma`naviyat yengilmas kuch". Toshkent Ma`naviyat"2008.

4. Hanifa Xaydarova."Dinshunoslik".2024.
5. Mirziyoyev SH.M. Milliy taraqqiyot yo`limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko`taramiz..-1-jildi.-T.:" O`zbekiston",2017.-475-bet.
6. B.Xodjayev, M.Maxmudova. O`quvchi yoshlarda axbarot madaniyatini rivojlantirish texnologiyasi.-T.,TAFAKKUR QANOATI", 2016. 7-bet.
7. Nurillaevich O. B. et al. Factors Of The Formation Of Ecological Culture In The Education And Training System //Journal of Pharmaceutical Negative Results. – 2022. – C. 984-989.
8. Aralovna O. G. et al. Ecological globalization and its social place in the globalization system of processes //Journal of Survey in Fisheries Sciences. – 2023. – T. 10. – №. 1S. – C. 5000-5006.
9. Ayonovna A. S. The Need for the Formation of Environmental Education and Upbringing in Young People in the Conditions of Environmental Globalization //Global Scientific Review. – 2023. – T. 13. – C. 7-10.
10. Ayonovna A. S., Xudoyberdi o`g`li P. L. EKOLOGIK MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHDA EKOLOGIK OMIL TUSHUNCHASI ‘ //TADQIQOTLAR. UZ. – 2024. – T. 40. – №. 4. – C. 135-139.
11. Ayonovna A. S., Xudoyberdi o`g`li P. L. EKOLOGIK MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHDA EKOLOGIK OMIL TUSHUNCHASI ‘ //TADQIQOTLAR. UZ. – 2024. – T. 40. – №. 4. – C. 135-139.
12. Ayonovna A. S. IN THE CONTEXT OF ENVIRONMENTAL GLOBALIZATION, THE NEED FOR ENVIRONMENTAL EDUCATION BECOMES A PRIORITY //American Journal Of Social Sciences And Humanity Research. – 2024. – T. 4. – №. 07. – C. 30-35.
13. Shakhrisabz A. S. A. THE USE OF THE SCIENTIFIC HERITAGE OF ORIENTAL SCIENTISTS IN THE FORMATION OF ECOLOGICAL CULTURE AMONG SCHOOLCHILDREN IN THE CONTEXT OF ECOLOGICAL GLOBALIZATION //International Scientific and Current Research Conferences. – 2024. – C. 94-97.

14. Ayonovna A. S. et al. GLOBALLASHUV DAVRIDA EKOLOGIK MUAMMOLARVA ULARNING YECHIMI //Yangi O'zbekiston taraqqiyotida tadqiqotlarni o'rni va rivojlanish omillari. – 2024. – T. 12. – №. 1. – C. 20-24.
15. Azamova S. EKOLOGIK GLOBALLASHUV SHAROITIDA O‘ZBEKISTON TA‘LIM MUASSASALARIDA EKOLOGIK MADANIYATNING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI //Universal xalqaro ilmiy jurnal. – 2024. – T. 1. – №. 4. – C. 286-289.
16. Azamova S. A. PROBLEMS OF FORMATION OF ECOLOGICAL CULTURE IN THE CONTEXT OF ECOLOGICAL GLOBALIZATION //BEST JOURNAL OF INNOVATION IN SCIENCE, RESEARCH AND DEVELOPMENT. – 2024. – T. 3. – №. 5. – C. 743-749.
17. Azamova S. UMUMTA‘LIM MAKTAB O ‘QUVCHILARIDA EKOLOGIK MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHNING USUL VA VOSITALARI //Interpretation and researches. – 2024.
18. Azamova S. EKOLOGIK TA‘LIM VA TARBIYANING RIVOJLANISH BOSQICHLARI //Talqin va tadqiqotlar. – 2024. – T. 1. – №. 1.
19. Ayonovna A. S. A. A. S. YOSHLARDA EKOLOGIK MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHDA EKOLOGIK TARBIYANING SAMARALI YO‘LLARI VA BOSQICHLARI //Farg'ona davlat universiteti. – 2023. – №. 6. – C. 136-136.